

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Bakalářská práce

2021

Michal Straka

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

**Severoírský konflikt v československých médiích v letech
1948 - 1989**

Bakalářská práce

Autor práce: Michal Straka

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: PhDr. Jaromír Soukup, PhD.

Rok obhajoby: 2021

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 26.7.2021

Michal Straka

Bibliografický záznam

STRAKA, Michal. *Severoírský konflikt v československých médiích v letech 1948 -1989*. Praha, 2021. 38s. Bakalářská práce práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Jaromír Soukup, PhD.

Rozsah práce: 65 590 znaků (včetně mezer)

Abstrakt

Tato bakalářská práce se věnuje interpretaci severoirského konfliktu v československých médiích, konkrétně v periodiku Rudé právo. Konflikt v Severním Irsku, který se naplno rozhořel v 60. letech 20. století a trval až do uzavření tzv. Velkopáteční dohody v roce 1998, byl jedním z nejvýznamnějších konfliktů v Evropě od konce druhé světové války. Událostem v Severním Irsku věnovala pozornost celosvětová média, včetně médií v socialistickém Československu. Nejvydávanějším deníkem v Československu bylo až do 90. let Rudé právo, které bylo ovlivněno komunistickým režimem. Hlavním cílem předkládané práce je zjistit, zda Rudé právo informovalo o konfliktu fakticky správně a jak jej interpretovalo. Práce je kvalitativní případovou studií, ve které jsou srovnávány vybrané události konfliktu, tak jak je popisuje odborná literatura s interpretací Rudého práva. Výsledkem práce je zjištění, že Rudé právo interpretovalo vybrané události fakticky správně avšak způsobem vyhovujícím tehdejšímu režimu.

Abstract

This bachelor thesis deals with the interpretation of the Northern Ireland conflict in the Czechoslovak media, specifically in the periodical Rudé právo. The conflict in Northern Ireland, which came to a head in the 1960s and lasted until the conclusion of the so-called Good Friday Agreement in 1998, was one of the most significant conflicts in Europe since the end of the Second World War. The events in Northern Ireland received worldwide media attention, including in socialist Czechoslovakia. The most widely published daily newspaper in Czechoslovakia until the 1990s was Rudé právo, influenced by the communist regime. The main goal of this thesis is to find out whether Rudé právo reported the conflict factually correctly and how it interpreted it. The thesis is a qualitative case study in which selected events of the conflict as described in the literature are compared with the interpretation of Rudé právo. As a result, the thesis finds that Rudé právo interpreted the selected events factually correctly but in a way that suited the regime of the time.

Klíčová slova

Severoírský konflikt, Československo, socialismus, Rudé právo, The Troubles

Keywords

Northern Ireland conflict, Czechoslovakia, socialism, Rudé právo, The Troubles

Title

Northern Ireland conflict in Czechoslovak media in years 1948-1989

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Jaromírovi Soukupovi, PhD. za jeho trpělivost, vstřícnost a čas, který mně a mé práci věnoval. Poděkování patří také mé rodině a přátelům, zejména Mgr. Martinovi Bláhovi a Mgr. Marii Skutilové, za jejich velkou podporu.

Obsah

ÚVOD	2
TEORETICKÁ VÝCHODISKA A METODIKA PRÁCE	3
1. KONFLIKT V SEVERNÍM IRSKU	5
2. ČESKOSLOVENSKO V LETECH 1948–1989 A POSTAVENÍ DOBOVÉHO TISKU	10
3. REFLEXE SEVEROIRSKÉHO KONFLIKTU V RUDÉM PRÁVU	13
3.1. NASAZENÍ BRITSKÉ ARMÁDY V LONDONDERRY V SRPNU 1969	14
3.2. ÚTOKY V BELFASTU NA PODZIM 1969	17
3.3. KRVAVÁ NEDĚLE	18
3.4. SUNNINGDALESKÁ DOHODA	22
3.5. BOMBOVÝ ÚTOK IRA NA GRAND BRIGHTON HOTEL	23
3.6. VÝSLEDKY ANALÝZY	24
SUMMARY	27
POUŽITÁ LITERATURA	29
SEZNAM ZKRATEK	31

Úvod

Konflikt v Severním Irsku, který má své kořeny již ve středověku, vyvrcholil v 60. letech 20. století a trval až do roku 1998, kdy byla uzavřena tzv. Velkopáteční dohoda, která obnovila samosprávu Severního Irsku. Severoirský konflikt, v angličtině označován jako *The Troubles*, tak trval téměř po celou druhou polovinu 20. století, a protože se odehrával v Evropě, vzbuzoval zájem zahraničních novinářů, a to jak západní, tak i sovětské sféry vlivu. O severoirský problém se zajímala také československá média, především Rudé právo, které bylo do roku 1989 nejvydávanější tiskovinou tehdejšího Československa.

Komunistická strana Československa (KSC), která byla od roku 1948 u moci v Československu a postupně se snažila vyrovnat se svými odpůrci, využívala k propagaci svého režimu především média, která ovlivňovala názory, postoje i myšlení tehdejších československých obyvatel. V době, kdy informace byly obtížně dostupné, a většina Čechoslováků byla závislá na domácím tisku, byly zprávy, které přinášelo Rudé právo, případně ostatní periodika, jedinými zdroji informací. A o dění v západních zemích to platilo ještě více.

Z tohoto důvodu je velmi zajímavé podrobné porovnání jednoho z největších konfliktů, který se v západní Evropě od konce druhé světové války odehrál, s obrazem, který o něm přinášely nejvýznamnější, nejvydávanější a nejčtenější československé noviny, Rudé právo. Bez jakékoliv analýzy je samozřejmě možné již na začátku konstatovat, že podobně jako všechny ostatní události byl i severoirský konflikt podroben určité cenzuře, tedy čtenářům se předkládaly pouze takové zprávy, které byly pro socialistický režim nezávadné. Zároveň tyto události musely být správně interpretovány v souladu se socialistickou myšlenkou a přesvědčením, že socialistické zřízení je daleko lepší a lépe fungující než západní společnost.

Nicméně severoirský konflikt je na srovnávání skutečných událostí s obrazem, které přineslo Rudé právo, zajímavý i z dalšího důvodu, kterým je skutečnost, že se rozhořel v 60. letech, kdy v Československu dochází k určitému společenskému uvolnění a v letech 1968 dokonce i ke zrušení cenzury. Právě z toho důvodu byl vybrán konflikt v Severním Irsku, na kterém je možné ukázat, jak socialistické noviny, a konkrétně Rudé právo, pracovalo s informacemi, jak faktograficky správně informace zveřejňovalo a jak je také následně interpretovalo.

Teoretická východiska a metodika práce

Hlavním cílem této práce je popsat, jak komunistická cenzura v Rudém právu ovlivnila informace, které tento deník o konkrétních událostech podával, zda se zprávy v nejvýznamnějším československém deníku zakládaly na skutečnosti nebo novináři některé z informací upravili či dokonce o některých skutečnostech záměrně špatně informovali. Práce je koncipována jako kvalitativní případová studie.

Předkládaná práce si stanovila hlavní výzkumnou otázku *Jak se liší interpretace vybraných událostí severoirského konfliktu v Rudém právu a v odborné literatuře?* Původním záměrem práce bylo zahrnutí více médií, avšak z hlediska dostupnosti zdrojů a rozsahu práce bude pozornost soustředěna na jediné periodikum, a to Rudé právo. Toto periodikum bylo vybráno z důvodu, že se jednalo o nejvydávanější deník v Československu v letech 1948–1989, který představoval bezesporu velmi markantní ukazatel tehdejšího přístupu československých médií k událostem v západní Evropě.

Pro dosažení uvedeného cíle je stanovena následující hypotéza: *Informování Rudého práva o vybraných událostech severoirského konfliktu bylo fakticky nepravdivé.* Pro její potvrzení nebo popření bylo jako vzorek zvoleno pět významných událostí Severoirského konfliktu, které jsou podrobně zpracovány v historické literatuře, a které se dostaly na stránky Rudého práva.

Na základě rešerše dobového tisku, konkrétně Rudého práva, budou porovnávány uvedené události, resp. jejich obrazy v Rudém právu s obrazem, jaký podává současná odborná literatura. Hlavním cílem práce je pak detekovat odlišnosti mezi oficiální verzí významných událostí během konfliktu v Severním Irsku s tím, jak byly tyto události popisovány a interpretovány v Rudém právu, tedy jak komunistický režim formoval pohled na události v Severním Irsku ve druhé polovině 20. století. Na základě této analýzy bude vysvětleno, jak byl konflikt v Severním Irsku na stránkách Rudého práva interpretován a z jakého důvodu byla zvolena tato interpretace.

Rudé právo, které vzniklo původně jako orgán Komunistické strany Československa na počátku 20. let 20. století, se stalo významným československým deníkem po druhé světové válce, a to především po únoru 1948, kdy se moci v Československu chopila KSČ. Rudé právo vycházelo od pondělí do soboty, a tak, s výjimkou neděle, poskytovalo čtenářům informace o domácím i zahraničním dění, o sportovních událostech a dalších. Informace, které podávalo, byly ovlivněné

komunistickým režimem, který určoval nejen to, jaké informace se ke čtenářům dostanou, ale také jakým způsobem budou tyto informace předloženy a interpretovány.

K dosažení zmiňovaných cílů, bylo třeba vybrat takové historické události, které byly významné, jak pro Evropu, tak byly zajímavé i pro Československo, aby o nich českoslovenští novináři psali. Z toho důvodu byl zvolen právě konflikt v Severním Irsku, a to především proto, že se jedná o významnou sérii konfliktů probíhajících od počátku 60. let 20. století až do druhé poloviny 90. let 20. století. Navíc je to konflikt, který se odehrával v západní Evropě, tedy ne v sovětské sféře vlivu, o které bylo referováno s daleko menším zkresením než o ostatních částech světa.

V této bakalářské práci budou analyzovány články Rudého práva týkající se vybraných událostí severoirského konfliktu a porovnávány s tím, jak je popisuje současná historická literatura a bude ukázáno, zda se faktický popis událostí severoirského konfliktu v Rudém právu lišil od reality či nikoliv.

V první kapitole se práce zaměří na obecný úvod a nastínění konfliktu v Severním Irsku. V krátkosti budou detekovány jeho kořeny, bude nastíněn jeho průběh a na základě odborných monografií a studií bude vylíčena základní osa konfliktu v Severním Irsku.

Druhá kapitola bude soustředěna na média v Československu tak, aby bylo objasněno, jakou roli média v Československu po roce 1948 hrála, jaká byla situace v médiích a jak se tato situace změnila v období tzv. pražského jara a následně v době normalizace.

Třetí kapitola, která je stěžejní kapitolou celé práce, analyzuje vlastní reflexi severoirského konfliktu v Rudém právu. V rámci této kapitoly je pozornost zaměřena na konflikt v Severním Irsku a zvolené události ve sledovaném období, tedy v letech 1948–1989, a zároveň i na úlohu médií v Československu v letech 1948–1989. Ambicí práce není pokrýt celé sledované období, ale jen vybrané události, kterým se bude věnovat právě třetí kapitola. Jedná se o:

- Nasazení britské armády v Londonderry (srpen 1969)
- Útoky v Belfastu (podzim 1969)
- tzv. Krvavá neděle (30. ledna 1972)
- Sunningdalecká dohoda (prosinec 1973)
- Bombový útok IRA na Grand Brighton Hotel (12. října 1984)

Pro teoretické části práce bude využita odborná literatura jak česká, tak zahraniční. Jedná se především o knihy J. Franka *Konflikt v Severním Irsku*, T. W. Moodyho *Dějiny Irska* a dále o knihy B. Bella *The Irish Troubles* a *Britain's Long War: British Strategy in the Northern Ireland Conflict, 1969–1998*, autora Petera R. Neumanna. Pro nastínění problematiky ideologie v československém tisku bude využita především práce kolektivu autorů Petra Bednaříka, Jana Jiráka a Barbory Köpplové s názvem *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. V analytické části pak bude jako hlavní zdroj informací využito Rudé právo, jehož pohled bude srovnáván s oficiálními verzemi událostí v současné české i zahraniční literatuře.

1. Konflikt v Severním Irsku

Irsko již od středověku patřilo do sféry vlivu Británie, později Velké Británie, která vznikla v roce 1707 Smlouvou o unii, jež spojila Anglické a Skotské království, jejíž vojsko obsadilo Irsko již ve 12. století a následně i přes irské snahy o znovunabytí svobody opakovaně vojensky obsazovala toto území a potlačovala odpor Irů (Skřivan 2002, s. 354). V 16. století, kdy se Evropa rozdělila na státy vyznávající protestantské a státy vyznávající katolické náboženství, byla většina irských obyvatel katolíky, zatímco angličtí panovníci jako např. Alžběta I. se přikláněli spíše k protestantismu. Vlivem této skutečnosti vzniká na území Irska konflikt mezi příchozími Angličany, případně původními Angličany v Irsku již usazenými hlásícími se k protestantismu a podporujícími spojení s Británií, a skupinou tamního irského obyvatelstva, vesměs katolického, snažícího se získat samostatnost na anglickém panovníkovi.

Do dějin Irska výrazně zasáhly události 17. – 18. století, kdy po nezdařených rebeliích, dopadly na irské katolíky relativně tvrdé represe, v jejichž důsledku nemohli například zastávat úřady či vzdělávat své děti. Ke změně došlo až v 19. století, kdy, jak uvádí J. Frank (2006, s. 21), Irové „znovu směli zasedat v parlamentu a s přispěním státu mohli libovolně vzdělávat své děti podle katolických zvyklostí, takže radikálně snížili svou negramotnost.“ Postupně se tedy vlivem historického vývoje na ostrově vytvořily dvě skupiny – jednak britští kolonisté, většinou protestanti prosazující unii s Velkou Británií a jednak irští katolíci, kteří z velké části prosazovali samostatnost.

Významným mezníkem v irských dějinách byla na počátku 20. století irská válka za nezávislost, která vypukla po vyhlášení nezávislé Irské republiky v roce 1919. Během

této války, která trvala do roku 1921, došlo k rozdělení Irska, které prakticky trvá dodnes. Vznikl tak nový samostatný stát označovaný jako Irský svobodný stát, který se rozkládal na většinu ostrova, a část samosprávné britské provincie (Severní Irsko), která tvořila součást monarchie, jež se přejmenovala na Spojené království Velké Británie a Severního Irska (Moody a kol. 2012, s. 328).

V této souvislosti je třeba zmínit jednu významnou militantní sílu, která vznikla již během první světové války jako militantní frakce v dobrovolnických sborech, známá jako IRA.¹ Důležitou roli sehrála během občanské války a následně po vypuknutí druhé světové války, kdy věřila, že mezinárodní problémy Británie jsou možností pro sjednocení Irska a vyhlásila Británii válku (Durney 2004, s. 49).

Po skončení druhé světové války došlo pod vlivem válečných událostí k upevnění pout Velké Británie k Severnímu Irsku. Unionisté v Ulsteru naléhali na přijetí takzvaného Zákona o Irsku (*Ireland Act*) v roce 1949, ve kterém bylo explicitně stanoveno, že Severní Irsko je součástí Velké Británie. Labouristická vláda, která zvítězila ve volbách roku 1945, vyhlásila program rozsáhlých reforem zaměřených na budování velkorysého sociálního státu. To se příznivě odrazilo, jak uvádí J. Frank (2006, s. 48–49), v kvalitě života, bezplatném středním školství, zdravotní péči, rozsáhlé bytové výstavbě a sociálním zabezpečení obyvatel Severního Irska, jejichž životní úroveň výrazně převyšovala standard v převážně agrární Irské republice, která náležela mezi nejchudší západoevropské státy. Postavení severoirských katolíků však nebylo nadále příliš příznivé. Platilo majetkové omezení, které jim zabraňovalo v plnohodnotné volební účasti. Nacionalistická strana se roku 1945 spojila s ostatními separatistickými a katolickými politickými uskupeními do Ligy proti rozdělení (*Antipartition League*), která byla silně podporována katolickou církví. Liga dokázala přenést svoji agendu především prostřednictvím Labouristické strany i na půdu Britského parlamentu v Londýně. V samotném Severním Irsku pak vyvolávala pouliční nepokoje, které byly brutálně potlačovány policií (Frank 2006, s. 48-49).

Strana Sinn Féin² se v padesátých letech dvacátého století stala nepřehlédnutelnou politickou stranou, která zaznamenala dílčí úspěchy i v celostátních volbách. Irská republikánská armáda zahájila v prosinci 1956 teroristické akce, v nichž pokračovala až do února 1962 (Bell 1993, s. 25). Vzhledem k relativní hospodářské prosperitě v Severním

---

¹ *The Irish Republican Army* - Irská republikánská armáda

² Irská republikánská politická strana usilující o znovusjednocení Irska (více viz M. Whiting *Sinn Féin and the IRA : From Revolution to Moderation*)

Irsku a vymoženostem sociálního státu se však v širších vrstvách severoirského obyvatelstva neseťkala s větším ohlasem.

Počátkem šedesátých let dvacátého století nadále pokračovalo konfesní a etnické rozdělení severoirské společnosti. V roce 1968 se pouze dvacet procent severoirských protestantů označilo za příslušníky irského národa, zatímco v případě katolíků to bylo sedmdesát šest procent. V šedesátých letech dvacátého století éra poválečné obnovy a prosperity Velké Británie skončila, což pocíťilo zejména Severní Irsko, kde výrazně vzrostla nezaměstnanost. Z tohoto důvodu byl na přelomu let 1962 a 1963 odvolán severoirský předseda vlády lord Brookeborough. Nahradil jej umírněný centrista plukovník Terence O'Neill pocházející z rodiny vlivných anglo-irských pozemkových vlastníků (Bell 1993, s. 19), o kterém Moody a kol. (2012, s. 249) napsal, že „*zastával názor, že mezi oběma komunitami je třeba vystavět mosty porozumění.*“ Terence O'Neill byl stoupcem modernizace severoirské ekonomiky a reforem politického života země, které by Severní Irsko více přimkly k Velké Británii. Do jisté míry byly jeho snahy úspěšné a Severní Irsko zaznamenalo vyšší růst hrubého domácího produktu než jiné části Britských ostrovů.

Ulsterským lojalistům se nicméně Terence O'Neill odcizil svojí údajnou vstřícností vůči katolické části populace a Irské republice. Z těchto důvodů se proti O'Neilovi postavil vůdce nacionalistické odnože Svobodné presbyteriánské církve Ian Paisley, jehož stoupcenci pořádali mohutná shromáždění (Bell 1993, s. 25). V roce 1964 došlo například v centru Belfastu k rozsáhlým srážkám mezi katolíky a protestanty. Protestantská teroristická organizace Ulsterská dobrovolnická síla podnikala bombové útoky na katolické školy a jiné instituce a obchody v Belfastu.

Katolíci si v Severním Irsku nadále stěžovali na diskriminaci ze strany britských úřadů v politické i ekonomické oblasti. Poté, kdy umírnění aktivisté bojující za občanské svobody neuspěli, se část katolické veřejnosti radikalizovala. Někteří nacionalističtí vůdci se navíc v ideologickém kontextu šedesátých let dvacátého století přiklonili k revolučnímu marxismu. Navzdory zákazu Sinn Féin, která byla i nadále politickým křídlem nacionalistické Irské republikánské armády, se její členové organizovali prostřednictvím místních republikánských platforem.

Ve dnech 12. až 14. srpna 1969 došlo v Londonderry³ k závažnému střetu mezi nacionalistickými a unionistickými aktivisty, během něhož proti demonstrantům zasáhly pořádkové síly. Do popředí se dostaly krajně levicové skupiny zahrnující rovněž

---

³ Londonderry, město v Severním Irsku, známé také jako Derry

vysokoškolské studenty, kteří požadovali sjednocení Irska a provedení proletářské revoluce (Bell 1993, s. 20). Britský ministr vnitra James Callaghan rozhodl již 14. srpna 1969 o nasazení armády. Nasazení armády přivítali spíše nacionalisté, kteří se cítili ohroženi ozbrojenými protestantskými bojůvkami, jež usmrtily pět katolíků.

Vláda v Severním Irsku tak přistoupila k reformám, protože v tomto smyslu na ni naléhali především labouristé, kteří byli ve Velké Británii u moci. Po událostech ze srpna 1969 musela tamní vláda přistoupit k reformám daleko rozsáhlejšími, než byly reformy provedené doposud. *„Výlučně protestantské policejní oddíly byly rozpuštěny, došlo k reorganizaci volebních okrsků, řešení bytového problému se ujal nestranný orgán a proti diskriminaci při obsazování míst ve státní správě byla přijata účinná opatření. Protestantská pravice s těmito změnami ostře nesouhlasila a ani katolíci je nepřijali s takovým povděkem, jako kdyby k nim došlo o rok dříve, kdy nepokoje vypukly“* (Moody a kol. 2012, s. 251). Je třeba však konstatovat, že se situace do značné míry uklidnila a na konci roku 1969 to vypadalo, že Severní Irsko je zpacifikováno a k dalším obdobným excesům už nedojde. Na konci roku, konkrétně 28. prosince 1969, vznikla tzv. prozatímní IRA, která se vnímala jako nástupce IRA (McGlinches 2019, s. 75).

Napětí v zemi nadále rostlo. Nové vedení severoirské Irské republikánské armády se rozešlo s představiteli Irské republiky, které obviňovalo, že nejsou schopni či ochotni poskytnout severoirským katolíkům účinnou pomoc. Začali se připravovat na ozbrojené vystoupení a v zahraničí si rovněž prostřednictvím irské diaspory opatrovali zbraně (Bell 1993, s. 120 an.). V lednu 1970 došlo k rozštěpení Sinn Féin na radikální a umírněnou složku. Na přelomu března a dubna 1970 došlo v Belfastu k opětovným nepokojům v souvislosti s oranžistickým pochodem podél katolické čtvrti Ballymurphy. Dne 3. července 1970 tři tisíce britských vojáků obsadily ve snaze zabavení zbraní od místního obyvatelstva oblast Lower Falls v západním Belfastu. Během přestřelek byly čtyři osoby zabity a šedesát zraněno (Neumann 1998, s. 55).

K nejvážnějšímu střetu mezi katolickými demonstranty a britskými výsadkáři došlo v průběhu tzv. Krvavé neděle 30. ledna 1972, kdy britští vojáci usmrtili při pouličních nepokojích v Londonderry čtrnáct lidí. Irská republikánská armáda provedla jako odvetu za krveprolití v Londonderry bombový útok na vojenskou základnu v Aldershotu, při němž zahynulo sedm osob. Do poloviny července 1972 bylo v důsledku teroristických aktů usmrceno 206 lidí (Bell, 1993, s. 279). *„Dodnes se spekuluje o tom,“* jak uvádí Frank (2006, s. 92), *„proč vojáci zahájili palbu. Tvrdili, že na ně z davu někdo střílel, ale*

u zabíjících se žádné zbraně nenašly. Zbývá možnost, že se jednalo buď o jakýsi profesionální zkrat, anebo o demonstraci síly.“

Irská republikánská armáda byla finančně podporována především irskou komunitou ve Spojených státech amerických a libyjským vůdcem Muammarem Kaddáfím. Spolupráce se Sovětským svazem a jinými zeměmi východního bloku byla spíše nahodilá a příležitostná či realizovaná přes prostředníky, i když existovaly informace o výcviku příslušníků Irské republikánské armády na Kubě. Navzdory jednáním probíhajícím v sedmdesátých a osmdesátých letech dvacátého století a občasným příměřím nedošlo za administrativy labouristické a konzervativní vlády k zásadnímu průlomům. V březnu 1972 došlo k odvolání vlády Severního Irsku ze strany Britů, zároveň byl rozpuštěn parlament a v Ulsteru byla zavedena přímá britská správa. Státním sekretářem pro Severní Irsko byl jmenován William Whitelaw, jehož hlavním úkolem bylo, aby se v Severním Irsku pokusil sjednat smír. Situace ovšem stále eskalovala a další násilnosti probíhaly i během jara a léta 1972. Kromě IRA operovaly ještě další nelegální ozbrojené organizace jako např. Sdružení pro obranu Ulsteru (Ulster Defence Association) nebo Ulsterské dobrovolné sbory (Ulster Volunteer Force), které se ale na rozdíl od IRA soustředily na katolické obyvatelstvo (Moody a kol. 2012, s. 252).

William Whitelaw se snažil vyjednat smír. V roce 1973 se konaly volby do severoirského shromáždění, ve kterých získala většinu strana Briana Faulknera. V prosinci 1972 došlo k dohodě v Sunningdale mezi britskou a irskou vládou, kdy se členové domluvili dle Moodyho a kol. (2012, s. 253) na „*ustavení Irské rady, ve které budou zasedat zástupci Severu i Jihu, aby projednali záležitosti společného zájmu.*“ Nepokoje ovšem i nadále pokračovaly a IRA prováděla bombové útoky, především po nástupu nové vlády v čele s vůdcem Sociálnědemokratické a labouristické strany Gerrym Fitem.

V roce 1977 byl zabit britský velvyslanec v Irsku Charles Ewart-Biggs a v březnu 1979 zahynul britský velvyslanec v Nizozemsku sir Richard Sykes. Dne 27. srpna 1979 byl zavražděn člen britské královské rodiny lord Mountbatten (Neumann 1998, s. 60).

Irsko-britský summit konaný 15. listopadu 1985 na zámku Hillsborough v Severním Irsku sice nevedl k ukončení teroristického násilí, ale umožnil lepší koordinaci mezi úřady Velké Británie a Irské republiky v boji proti terorismu. Mírový proces byl zahájen počátkem devadesátých let dvacátého století z iniciativy nového britského ministerského předsedy Johna Majora a irského předsedy vlády Alberta Reynoldse.

Oba státníci podepsali v roce 1993 na Downing Street společnou deklaraci, přičemž jednání se účastnil vůdce Sinn Féin Gerry Adams. Zúčastněné strany stvrdily pod patronátem britského labouristického předsedy vlády Tonyho Blaira 10. dubna 1998 v Belfastu dohodu ukončující násilí v Severním Irsku (Frank 2006, s. 177-183).

2. Československo v letech 1948–1989 a postavení dobového tisku

Pro poválečný vývoj Československa byl charakteristický velký vliv Komunistické strany Československa na moci. Ještě před tím, než počátkem května 1945 bylo Československo osvobozeno sovětskou a americkou armádou, se komunističtí politici podíleli na snaze o obnovu předválečné československé republiky, která zanikla vyhlášením Protektorátu Čechy a Morava a Slovenského štátu. Mezi nejvýznamnější komunistické politiky patřil během druhé světové války Klement Gottwald, který stál spolu s předválečným prezidentem Edvardem Benešem u zrodu Národní fronty Čechů a Slováků, která se měla v osvobozeném Československu ujmout vlády (Kaplan 2012, s. 24).

První poválečné roky byly ve znamení obnovy národního hospodářství a politického a kulturního života, ale také zde byla patrná snaha Komunistické strany Československa získat rozhodující podíl na moci. Po odmítnutí Marshallova plánu bylo zřejmé, že se Československo pomalu dostává pod vliv SSSR, což bylo zpečetěno v únoru 1948, kdy se Komunistická strana chopila moci ve státě a nedlouho poté vyhlásila novou ústavu, která vstoupila do historie jako Ústava 9. května (Schelle 2010, s. 146). Tato ústava se stala právním základem pro převzetí moci KSČ v Československu.

Po roce 1945 došlo také k obnově médií, která začala mít významný vliv na společnost. Zásadním zlomem v historii českých novin a časopisů byl bezesporu rok 1948, kdy média sehrála velmi důležitou roli v propagaci nového socialistického režimu. Jak uvádí Bednařík, Jiráková a Köpplová (2011, s. 251), „*tisku, rozhlasu (později také televize) i filmu byla při prosazování nového společenského modelu přisouzena propagandistická role výchovné, přesvědčovací a osvětové instituce.*“ Nepohodlní redaktoři a novináři, tedy takoví, kteří nechtěli propagovat nový režim, byli na základě zák. č. 101/1947 Sb. odstraněni a krátce po únorovém převratu byl Svazem novinářů ustaven akční výbor, v jehož čele byl Vojtěch Dolejší, redaktor Rudého práva (Bednařík, Jiráková, Köpplová 2011, s. 252).

Jak je patrné z volby předsedy akčního výboru, začalo Rudé právo hrát v československém mediálním prostoru velmi významnou roli. Nejednalo se ovšem o noviny, které by byly založeny až po roce 1948. Rudé právo vycházelo již od dvacátých let a první číslo vyšlo 18. května 1921, kdy bylo označeno za „ústřední orgán Československé strany komunistické a přineslo na své titulní straně referát soudruha Bohumíra Šmerala přednesený na ustavujícím sjezdu strany pod titulkem *Jsme komunisty!*“ (Hoření 1980, s. 15). Významným listem se Rudé právo stalo po únoru 1948, kdy plně podporovalo socialistické zřízení a propagovalo nové státní uspořádání. Novináři se museli řídit *Ideovými směrnici českého novináře*, které vypracovala Komise akčního výboru. První sjezd československých novinářů se uskutečnil v Praze v září 1948 a jeho hlavním heslem bylo dle Bednaříka, Jiráka a Köpplové (2011, s. 253) „*Učit se od lidu – učit lid.*“ Již z tohoto hesla je patrné, že to měli být novináři, kteří měli utvářet veřejné mínění, a to jak na dění v Československu, tak na události v zahraničí. Tato výchovná funkce zůstala českým novinám a časopisům, rozhlasu a následně také i české televizi po celou dobu trvání komunistického režimu v Československu. Jak uvádí Bednařík, Jiráka a Köpplová (2011, s. 256), „*média, v duchu leninské představy o tisku jako o kolektivním organizátorovi a propagátorovi měla formovat souhlasný postoj obyvatel státu k politice KSČ a také bránit šíření nevhodných (podvrtných či alternativních) názorů.*“ Dohledovou funkci nad médii plnilo propagační oddělení ÚV KSČ.

Během 50. let 20. století docházelo v československé společnosti k utužování socialistického režimu a postupně byly odstraňovány poslední zbytky demokracie. Československo patřilo do sféry vlivu SSSR, podobně jako některé další státy střední Evropy, a toto období je také dobou, která je charakteristická soupeřením mezi Východem a Západem nazývaným jako „studená válka“. V polovině 50. let došlo mezi SSSR a státy spadajícími do jeho vlivu k podpisu tzv. Varšavské smlouvy neboli Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci. Koncem 50. let 20. století procházela československá společnost určitým uvolněním a po čistkách mezi nepřáteli i ve vlastních řadách KSČ od represí podobného rozměru ustoupila. V roce 1960 byla přijata nová ústava a Československo bylo oficiálně vyhlášeno socialistickým státem s vůdčí úlohou KSČ (Schelle 2010, s. 182). Během 60. let zároveň došlo ke zvýšení kontaktů se západními zeměmi a celospolečenské uvolnění nakonec vyústilo v události tzv. pražského jara, jehož cílem bylo zreformovat jednak KSČ a následně také i socialistické Československo. Představitelem pražského jara byl zejména Alexandr Dubček, který se stal v lednu 1968

prvním tajemníkem ÚV KSČ. Situaci v Československu sledoval ovšem SSSR, který nakonec proti reformním snahám zakročil, což vyústilo v obsazení Československa vojsky SSSR, Maďarské lidové republiky a Polské lidové republiky v noci z 20. na 21. srpna 1968.

Od 50. do 60. let 20. století docházelo k relativnímu rozvoji československého periodického tisku a na konci 50. let vycházelo 1494 novin a časopisů (Bednařík, Jirák, Köpplová 2011, s. 290). Na počátku 60. let bylo vydávání tiskovin, ale i knih a hudebnin svěřeno Československému ústředí knižní kultury, které bylo podřízeno Ministerstvu školství a kultury. Není bez zajímavosti, že v roce 1966 byl vydán nový zákon o periodickém tisku, který v § 2 uváděl: *„Posláním periodického tisku a ostatních hromadných informačních prostředků je: poskytovat včasné, pravdivé, všestranné a co nejúplnější informace o událostech ze všech oblastí života v Československé socialistické republice i v zahraničí; prosazovat zájmy socialistické společnosti a všestranně napomáhat k uskutečňování jejích cílů; spolupůsobit při rozvíjení socialistického vědomí občanů v duchu zásad ústavy a idejí politiky Komunistické strany Československa jako vedoucí síly ve státě a společnosti; tlumočit a spoluvytvářet socialistické veřejné mínění a zvyšovat jeho úlohu při rozvíjení socialistické demokracie v životě společnosti; přispívat ke zvyšování politické a kulturní úrovně občanů a jejich odborných znalostí; napomáhat tvůrčímu úsilí občanů a uplatňování jejich aktivní účasti na správě a řízení státu a na hospodářské a kulturní výstavbě země“* (zák. č. 81/1966 Sb.).

Liberalizace československé společnosti se projevila i v médiích, kdy uvolněná atmosféra přispěla k větší nestrannosti při informování o zahraničních, ale i domácích událostech. Po srpnu 1968 však byly revoluční snahy uvnitř KSČ potlačeny, byli nalezeni viníci a začalo období, které se označuje jako normalizace. Počátkem roku 1969 se novým prvním tajemníkem ÚV KSČ stal Gustáv Husák. Významnou událostí v československé společnosti byla především tzv. výměna legitimací, tedy určitá čistka v KSČ tak, aby byli co nejvíce eliminováni ti, kteří prosazovali nebo podporovali reformní snahy. Dále byl uveřejněn dokument *„Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ“*, které odsoudilo reformní snahy A. Dubčeka a dalších.

Pokud jde o situaci v médiích, uvádí Bednařík, Jirák a Köpplová (2011, s. 325), že *„nejmocnějším nástrojem prosazování změn se staly represivní zásahy vůči médiím (médiá nejvíce spojená s reformními snahami Pražského jara byla zakázána) a individuální postup proti jednotlivým novinářům.“* Došlo ke zrušení některých periodik.

Do čela redakcí nastoupili pouze takoví redaktori, kteří byli loajální k normalizačnímu režimu. Zároveň, jak uvádí Bednařík, Jirák a Köpplová (2011, s. 327), první tajemník ÚV KSČ Gustáv Husák prohlásil, že „pokud má KSČ plnit svou úlohu vedoucí politické síly, je nezbytně nutné, aby si zajistila rozhodující ideový vliv na tisk, rozhlas a televizi.“

Tento směr byl pak patrný i v následujících letech, kdy v první polovině 70. let stále probíhaly čistky v redakcích. Přestože cenzura, kterou socialistický režim prosazoval již od roku 1948, byla v období pražského jara na chvíli zrušena, již v září 1968 byla opět obnovena, a to zákonem č. 127/1968 Sb., o některých přechodných opatřeních v oblasti tisku a ostatních hromadných informačních prostředků (Růžička, nedat.). Nedlouho poté vznikl na základě uvedeného zákona Úřad pro tisk a informace, který se stal součástí státní správy. Následně byl rozdělen na Český úřad pro tisk a informace a Slovenský úřad pro tisk a informace.

Od 70. let 20. století tak v redakcích po mnohých čistkách zbyli pouze „názorově spolehliví“ profesionálové (Bednařík, Jirák, Köpplová 2011, s. 335). Média byla pro vytváření veřejného obrazu klíčová a napomáhala režimu udržet náladu společnosti pod kontrolou, stejně jako držela pod kontrolou informace, které přicházely do Československa ze zahraničí (Končelík, Večeřa, Orság 2010, s. 208 an.). Tento stav trval až do roku 1989, kdy události sametové revoluce ukončily období komunistické diktatury, a Československo se stalo demokratickým státem, ve kterém již nebyla cenzura přípustná a informace o zahraničních událostech tak byly objektivní a bez ideologického podtextu.

3. Reflexe severoirského konfliktu v Rudém právu

Jak vyplývá z první kapitoly, konflikt v Severním Irsku, anglicky velmi často označovaný jako *The Troubles*, začal v druhé polovině 60. let 20. století. Někteří historikové (Neumann 2003) vnímají jako zásadní události pro vznik tohoto konfliktu nepokoje v Londonderry, ke kterým došlo 12. srpna 1969, ale jiní (Bell 1993, s. 152) zasazují začátek konfliktu do období dřívějšího, např. do roku 1962. Nicméně bez ohledu na přesnou dataci začátku konfliktu, je patrné, že to byly právě události v Londonderry, kterými nepokoje eskalovaly. Těchto událostí si nemohl nevšimnout ani československý tisk a jeho nejdůležitější a nejvydávanější deník, Rudé právo. Následující část práce srovnává interpretaci vybraných událostí Rudým právem a historiky v odborné literatuře.

3.1. Nasazení britské armády v Londonderry v srpnu 1969

O událostech v Irsku referovalo Rudé právo již 13. srpna 1969 krátkým článkem nazvaným *Nepokoje v Irsku* (Rudé právo 13. 8. 1969, s. 7). Zpravodaj informoval z Londýna, že v Londonderry, kde se v poslední době projevovaly náboženské rozpory mezi katolíky a protestanty, došlo k pouličním srážkám. Tento článek, přestože relativně krátký, celkem objektivně zhodnotil průběh nepokojů v Londonderry a nevyhnul se ani pro komunistický režim ožehavé otázce náboženství, o které se jasně na obou stranách konfliktu zmiňuje.

Jak konflikt sílil, byl mu v Rudém právu věnován větší a větší prostor. Dne 13. srpna 1969 irský premiér Jack Lynch prohlásil, že se nemůže dívat, jak jsou zraněni nevinní lidé. Slíbil poslat armádu na hranici obou států, což vyvolalo znepokojení unionistů, kteří se báli vojenského zásahu. O den později informovalo Rudé právo (Rudé právo 14. 8. 1969, s. 7) o stovce zraněných lidí v Londonderry během nepokojů v úterý večer (tedy 13. srpna 1969). Opět byla akcentována náboženská stránka, když bylo uvedeno: „*V zemi nikoho, v prostoru mezi soupeřící protestantskou a katolickou částí města, byl ve středu časně ráno postřelen do ramene mladý chlapec.*“ (Rudé právo 14. 8. 1969, s. 7). Zároveň noviny informovaly o přesunu 100 příslušníků britské armády do blízkosti Londonderry.

Ještě větší prostor byl nepokojům v Irsku na stránkách Rudého práva věnován dne 15. srpna 1969. Článek, který nesl název *Severní Irsko na pokraji občanské války*, zabíral takřka čtvrt strany a velmi podrobně informoval o dění v Severním Irsku. Je zde zmíněn právě předseda Irské republiky J. Lynch, který dle Rudého práva (Rudé právo 15. 8. 1969, s. 7) „*oficiálně vyzval britskou vládu, aby požádala Organizaci spojených národů o vyslání pořádkových jednotek OSN do Severního Irska.*“ Tato informace je naprosto v souladu s oficiální verzí událostí, jak ji popisuje Bell (1993, s. 104–105). Jak poukázalo Rudé právo (15. 8. 1969, s. 7), „*oficiální žádostí Irské republiky o vyslání jednotek OSN do Severního Irska se konflikt v této britské provincii stává mezinárodní záležitostí.*“ Dále bylo, opět v souladu s oficiálními verzemi událostí (Bell 1993, s. 105 an., Neumann 2003, s. 85 an.), poukázáno na skutečnost, že se nepokoje následně rozšířily do dalších severoirských měst. Britská vláda odmítla návrhy vlády Irské republiky na sjednocení Irska. Mezitím došlo k přesunu vojsk k hranicím se Severním Irskem. Podle Rudého práva (15. 8. 1969, s. 7) vojsko nebylo přesunuto k hranicím proto, aby připravovalo invazi, ale proto, aby bránilo několik polních lazaretů nacházejících se na tomto území, což je opět v souladu se současným pohledem historiků. Stejně tak jako tvrzení Rudého práva (15. 8. 1969, s. 7), že

„premiér Lynch vyloučil možnost zásahu britských vojsk do občanských nepokojů v Severním Irsku. Opětovné sjednocení je podle irského názoru jediným východiskem z nynějších těžkostí.“ Ve čtvrtek večer ale do Londonderry vstoupilo britské vojsko.

V sobotu 16. srpna 1969 Rudé právo (16. 8. 1969, s. 7) opět podalo informace o situaci v Severním Irsku, která byla stále velmi napjatá. Pozornost byla věnována především mrtvým při nočních potyčkách a skutečnosti, že během nepokojů zemřel také devítiletý chlapec. Československá společnost byla prostřednictvím Rudého práva (16. 8. 1969, s. 7) informována, že se situace přiosvětila nejen v Irsku, ale také na poli mezinárodních vztahů, kdy dle informací Rudého práva (16. 8. 1969, s. 7) vláda Irské republiky prohlásila, že *„zásah britských vojenských jednotek do občanských nepokojů v Severním Irsku je nepřijatelný.“* To potvrzují i oficiální historické prameny (Bell 1993, s. 112 an.).

Další informace přineslo Rudé právo v pondělí 18. srpna 1969 (Rudé právo 18. 8. 1969, s. 3), kdy konstatovalo, že situace v Irsku se pomalu uklidnila, především v souvislosti se zásahem asi 3000 mužů britských vojenských jednotek. Článek dále poukazuje na skutečnost, že vláda Irské republiky vyvíjí tlak na vyřešení irské otázky, která je řešena jednak s britskou politickou reprezentací, tak i na půdě OSN. Dále bylo konstatováno, že v pátek (tj. 15. srpna 1969) došlo ke stržení vlajky z britského velvyslanectví v Dublinu, což vedlo k dalším protibritským demonstracím. Nicméně severoirský premiér prohlásil, že britská vojska zůstanou, pokud to bude situace vyžadovat. Přestože se v pramenech nebo současné literatuře nepodařilo najít tuto přesnou citaci, kterou měl pronést severoirský premiér, dá se předpokládat, že se v obdobném smyslu vyjádřil, a to především na základě jeho chování během inkriminovaných dnů (Bell 1993, s. 112–116).

Rudé právo následně v úterý 19. srpna 1969 (Rudé právo 19. 8. 1969, s. 7) informovalo o skutečnosti, že nepokoje v Irsku trvají i nadále. Nicméně příliš nových informací nepřineslo, snad kromě skutečnosti, že se britský ministerský předseda Harold Wilson a ministr zahraničí Robert Michael Maitland Stewart vrátili z dovolených, aby mohli situaci v Severním Irsku řešit. Zajímavostí článku z 19. 8. 1969 je bezesporu konstatování, že *„k normalizaci situace, uvádí výkonný výbor KS Severního Irska, je třeba bezodkladně a úplně splnit požadavky programu hnutí za obranu občanských práv a zrušit také zákon o zvláštních plných mocích, který umožňuje policii zasahovat proti účastníkům hnutí na obranu občanských práv. Výkonný výbor KS Severního Irska vyzývá ke svolání*

společného zasedání britského odborového kongresu a odborového kongresu Severního Irsku, na němž by byla posouzena současná situace a zorganizována finanční a jiná pomoc pro oběti represálií v Severním Irsku“ (Rudé právo 19. 8. 1969, s. 7). Bylo to tak vůbec poprvé od vypuknutí nepokojů v Severním Irsku v srpnu 1969, kdy se dopisovatel Rudého práva zmínil o Komunistické straně Severního Irsku. Z této skutečnosti se dá předpokládat, že do té doby čerpal z oficiálních britských či irských sdělovacích prostředků, nicméně po několika dnech informování o dění v Severním Irsku bylo nutné zmínit jako významný element Komunistickou stranu Severního Irsku, o které se ovšem nedá říci, že by hrála zásadní roli v událostech, o nichž byla československá veřejnost prostřednictvím Rudého práva zpravována.

O jednání mezi britským premiérem Haroldem Wilsonem a severoirským premiérem Jamesem Chichesterem-Clarkem informovalo Rudé právo ve středu 20. srpna 1969 (Rudé právo 20. 8. 1969, s. 7). Zde je patrné, že ČTK, která článek připravila, vycházela ze zpráv západních tiskových agentur a americké agentury UPI (United Press International). Stále zde byl akcentován náboženský prvek. O den později (Rudé právo 21. 8. 1969, s. 7) vyšel v Rudém právu článek s názvem „*Britská armáda převzala moc v Severním Irsku*“. Tato skutečnost vzešla z dohody mezi britskou a severoirskou vládou (Neumann 2003, s. 112), což oznamovalo i Rudé právo (21. 8. 1969, s. 7).

V následujících dnech nebylo téma nepokojů v Severním Irsku v Rudém právu příliš akcentováno. Tato skutečnost byla způsobena z velké části tím, že nepokoje v Severním Irsku utichly. Jak vyplývá z výše uvedeného, nepokoje v Londonderry a další události spojené se situací v Severním Irsku byly nastíněny a popsány velmi přesně. Články, které o situaci v Severním Irsku vycházely, neobsahovaly ani příliš výchovných nebo agitačních komentářů, které by se daly v socialistickém tisku očekávat. Navíc i zmínka o náboženských problémech naznačuje, že autor či autoři do značné míry chápali situaci v Severním Irsku a snažili se ji zpřístupnit čtenářům v celé její šíři. Jediné, co jistě bylo poplatné komunistickému režimu je zmínka o KS Severního Irsku, nicméně i ta byla pouze okrajová, a navíc k ní došlo v době, kdy konflikt postupně utichal. Tuto skutečnost je možné vysvětlit jistě tím, že přestože v roce 1968 a především 1969 docházelo k čistkám mezi novináři a v redakcích – samozřejmě především v redakci Rudého práva, které bylo nejvydávanejším deníkem v Československu, ještě nebyli odstraněni všichni, kdo by se snažili o nestranný pohled na zahraniční události. Je tedy patrné, že v srpnu 1969 si

skupina novinářů, která informovala o zahraničních událostech, zachovala určitou neutralitu, a dá se tedy předpokládat, že na tyto osoby čistky, provedené v roce 1969 a později ještě v srpnu 1969, nedolehly.

3.2. Útoky v Belfastu na podzim 1969

Další zpráva o konfliktu v Severním Irsku byla v Rudém právu uveřejněna 13. října 1969 (Rudé právo 13. 10. 1969, s. 3), kdy bylo referováno o nepokojích v Belfastu, „*kteří vyvolali ze soboty na neděli protestanté v centru města*“ (Rudé právo 13. 10. 1969, s. 3).

Podle Rudého práva byly tři osoby zabity, 56 osob zraněno a 55 zatčeno. Dále, jak uvádí Rudé právo (13. 10. 1969, s. 3), „*na 2000 účastníků manifestace protestovalo proti rozhodnutí severoirské vlády rozpustit zvláštní policejní oddíly B, které působily jako ozbrojený nástroj protestantů k terorizování příslušníků katolické menšiny.*“

Tato informace se shoduje i s odbornou literaturou, jelikož např. J. Frank (2011, s. 77–78) k incidentu, který je popsán v Rudém právu, uvedl: „*Když bylo v říjnu 1969 na základě práce vládní komise určené k vyšetřování poměrů v severoirských bezpečnostních složkách oznámeno, že oddíly B-Specials, symbol protestantské nadvlády nad Severním Irskem, budou zrušeny, vedlo to ke srážkám mezi militantními loyalisty a RUC⁴, jež si vyžádaly 3 mrtvé a 66 zraněných.*“ Jak je patrné z obou textů, je zde jasná shoda nejen v událostech, ale dokonce i v počtu mrtvých a zraněných. Je tedy zřejmé, že Rudé právo ohledně události, která se odehrála v říjnu 1969 v Belfastu, informovalo fakticky správně.

O Vánocích roku 1969 je v Rudém právu otištěna po delší době zpráva o Irsku (Rudé právo 24. 12. 1969, s. 5), nicméně tato zpráva má už výrazně sociální podtext, protože konstatuje: „*Zmatek, nenávisť, strach, ostnaté dráty, výstřely, krev. Severní Irsko se v letošním létě potácelo mezi tím vším – v křech truchlivě krutého konfliktu mezi katolíky a protestanty, který vyrostl ze zjevení sociálního podnoží*“ (Rudé právo 24. 12. 1969, s. 5). Už jen tento úvod je zavádějící, protože evokuje skutečnost, že nepokoje v Severním Irsku byly vyvolány sociálními problémy, což je do značné míry zavádějící, protože situace, jak bylo nastíněno výše, byla daleko složitější. Nedá se samozřejmě konstatovat, že by sociální problematika nehrála roli vůbec, ale je možné říci, že nebyla tak markantní, jako ji vidí autor uvedeného článku Rudého práva.

---

⁴ Royal Ulster Constabulary - Královská ulsterská policie

Z článku z 24. prosince 1969 plyne, že největšími oběťmi nepokojů v Severním Irsku jsou „oběti nastoupivší zimy“. „Mnozí z nucených uprchlíků žijí v těchto zimě zcela nepřiměřených podmínkách dodnes. Přitom bylo zjištěno, že každý sedmý z asi 720 osob trpí některou z nemocí vyžadující zvláštní péči“ (Rudé právo 24. 12. 1969, s. 5). Je to tak nejen do značné míry marginalizace obětí útoků a demonstrací, ale také opět zveličení sociální otázky.

3.3. Krvavá neděle

Další událostí, která přitáhla pozornost Rudého práva, byla tzv. Krvavá neděle, která se odehrála 30. ledna 1972. Dějištěm této události se opět stalo Londonderry, kde bylo právě v neděli 30. ledna 1972 postřeleno několik desítek demonstrantů. Postřeleni byli britskými vojáky. O této skutečnosti informovalo Rudé právo v úterý 1. února 1972 (Rudé právo 1. 2. 1972, s. 1, 7). V tomto článku je patrný již názorový posun od roku 1969, protože Londonderry je zde označeno jako „středisko nejtvrďšího odporu proti britskému imperialismu“. Dále pak článek uvádí, že z „nevinného udržování pořádku se postupně vyvinul teror, který dosáhl v neděli odpoledne takového stupně, že pokrokové síly v Británii uvažují o mezinárodní pomoci při řešení ulsterského problému“ (Rudé právo 1. 2. 1972, s. 1). Také tato interpretace prozrazuje, že Rudé právo se odklonilo od relativně neutrálního nestranného postoje, které zastávalo v roce 1969 k agitačnímu tónu. To je patrné především ze skutečnosti, že Velká Británie je vnímána jako špatná imperiální síla, která v Severním Irsku pouze terorizuje obyvatelstvo.

Podobně je vyličen i samotný problém, kdy je řečeno, že „Sdružení pro občanská práva v Severním Irsku uspořádalo v neděli demonstraci proti britskému teroru, který za podpory unionistické vlády Briana Faulknera se snaží zachovat politickou, ekonomickou a sociální nespravedlnost v provinciích“ (Rudé právo 1. 2. 1972, s. 1). Již samo toto konstatování je velmi zjednodušující, protože demonstrace Sdružení pro občanská práva v Severním Irsku⁵ nebyla zaměřena ani tak proti britskému teroru jako takovému, ale proběhla zejména kvůli nespokojenosti společnosti s rozhodnutím premiéra Severního Irsku Briana Faulknera, který po útocích IRA zakázal jakékoliv pochody (Neumann 2003, s. 50). Na protest proti tomu byl zorganizován pochod v neděli 30. ledna 1972. Autor mimo jiné konstatuje, že se Brian Faulkner snažil zachovat ekonomickou, politickou

---

⁵ Northern Ireland Civil Rights Association (NICRA)

i sociální nerovnost v provincii. Naopak k demonstraci se Rudé právo vyjadřovalo pouze kladně, protože autor tvrdil, že „*nedělní demonstrace probíhala velice pokojně*“ (Rudé právo 1. 2. 1972, s. 1). Toto tvrzení není ovšem v souladu s oficiálními verzemi událostí (Bell 1993, s. 245), nicméně je třeba konstatovat, že i v současné literatuře se obraz této události liší. Např. J. Frank (2006, s. 92) tvrdí, „*že dodnes se spekuluje o tom, proč vojáci zahájili palbu. Tvrdili, že na ně z davu někdo začal střílet, ale u zabitých se žádné zbraně nenalezly.*“ Jak je patrné, i verze událostí u současných autorů lehce variuje, nicméně shodné jsou názory Bella (1993) a Neumanna (2003), kteří naznačují, že se irští demonstranti nechovali pokojně a někteří se dokonce odchyli od průvodu a začali demolovat zátarasy, kterými byli odděleni od prostoru britské armády.

Samotný popis událostí, které přineslo Rudé právo (1. 2. 1972, s. 7) je následující: „*Po zuby ozbrojení výsadkáři britských jednotek v Severním Irsku vzbuzovali již svým vzhledem hrůzu. Jejich obrněná auta se v londonderrské čtvrti Bogside postavila proti klidně pochodujícím demonstrantům a tam někdy byl začátek masakru, který stál životy 13 nevinných civilních osob. ...O brutalitě a bezohlednosti britských výsadkářů svědčí scéna, kterou autenticky zachytila televizní kamera: skupinka mužů nesla zasaženého chlapce, kterému před smrtí dával duchovní rozhřešení. Kněz pak vytáhl svůj krvavý kapesník a nesl ho nad hlavou, aby dal zběsile střílejícím vojákům najevo, že jde o pomoc postiženým. Přesto doběhl k této skupině voják a hrubým způsobem ji chtěl zadržet.*“ Je bezesporu jasné, že to, co se odehrálo v Londonderry 30. ledna 1972 byla rozhodně tragédie, která byla následně u britských vojenských soudů vyšetřována, protože sama skutečnost, že vojáci zabili desítku civilistů, je velmi alarmující. Na druhou stranu ale současná britská i irská historiografie uznává, že demonstrace neprobíhala „*pokojně*“, jak se snaží imputovat Rudé právo. Aby nebyli čtenáři Rudého práva na pochybách, co si o události, která se odehrála 30. ledna 1972, mají myslet, dodal autor článku na samý závěr (Rudé právo 1. 2. 1972, s. 7): „*Nyní je zcela jasné, že v Ulsteru není hlavním problémem náboženská nesnášenlivost, ale vážné politické, ekonomické a sociální problémy čekají na seriózní řešení. Čím dřív, tím lépe.*“ Z tohoto závěru je jasné patrné, že se autor snaží odvrátit hlavní pozornost od náboženského konfliktu, který byl v té době v Irsku jedním z hlavních jablek sváru, k sociálním, ekonomickým a politickým problémům.

Vzhledem ke skutečnosti, že události v Londonderry vyprovokovaly velké protesty v Irsku, přinesly novinky o tamních událostech i československé noviny, tedy především Rudé právo (2. 2. 1972, s. 7). Zatímco v oficiální verzi událostí, tedy v té, kterou prezentují

současní historikové a badatelé, byly demonstrace následující po krvavé neděli především zaměřené na protesty proti britské armádě a měly za cíl jednak přimět vládnoucí vrstvu, aby postavila vojáky před soud a také, aby stáhla vojáky ze Severního Irsku. Nicméně pohled Rudého práva na tyto demonstrace byl opět dost pokřivený úhlem socialistického pohledu. Jak uvádí Rudé právo (2. 2. 1972, s. 7): „*V četných městech Irské republiky se v pondělí konaly demonstrace pracujících. Na vysokých školách bylo přerušeno vyučování. Irské politické strany, masové organizace a odbory žádají ustanovení mezinárodní komise pro vyšetřování brutálního postupu britských úřadů.*“ Z uvedeného popisu by se mohlo zdát, že demonstrace „*pracujících lidu*“ sledovala sociální cíl, nicméně tomu tak nebylo a náznak této myšlenky není zcela na místě.

Obdobně sociální stránku věci akcentuje i článek uveřejněný v Rudém právu i v dalších dnech. Např. 4. února 1972 přineslo Rudé právo zprávu, že „*pracující Velké Británie energicky protestují proti krvavým událostem v severoirském městě Londonderry...Stovky stavebních dělníků Londýna se zúčastnily ve středu protestní stávkou. Dělníci požadovali zastavení represí a odchod britských vojsk ze Severního Irsku*“ (Rudé právo 4. 2. 1972, s. 7).

Během roku 1972 byla zřejmá potřeba situaci v Severním Irsku nějakým způsobem vyřešit. Kromě stávek či protestů během nich došlo v roce 1972 k několika bombovým útokům. Jedním z nich byl útok, ke kterému došlo 21. července 1972 v Belfastu, o kterém se zmiňuje i Rudé právo (22. 7. 1972, s. 7). Dle autora článku došlo v pátek v noci (tedy 21. července 1972) v hlavním městě Severního Irsku k přestřelkám mezi britskou armádou a civilisty. „*Týž den,*“ jak uvádí Rudé právo (22. 7. 1972, s. 7), „*otřáslo Belfastem šestnáct silných výbuchů, při nichž zahynulo deset osob a nejméně 70 občanů bylo raněno. Počet obětí nepokojů v Ulsteru tak dosáhl za tři roky od vypuknutí incidentů tragického čísla 463.*“ O tzv. krvavém pátku se zmiňuje i současná odborná literatura, a tak např. Moody a kol. (2012, s. 252–253) uvádí, že v Belfastu během nepokojů došlo i k bombovým útokům, „*které zabily 9 lidí a 130 jich zranily.*“ Je patrné, že skutečnost, že autor článku Rudého práva uvádí 10 obětí, zatímco Moody a kol. (2012, s. 253) pouze devět, není příliš významná, protože počet obětí jednotlivých bombových útoků se liší i v odborné literatuře, takže nepatrně zvýšený počet obětí u reportéra Rudého práva není možné pokládat za intenci, ale spíše za důsledek informačních nepřesností.

O dva dny později vyšel v Rudém právu článek s názvem „*Bilance násilí v Ulsteru*“ (Rudé právo 24. 7. 1972, s. 1, 5), který ztráty na životech za posledních

24 hodin v Severním Irsku odhadoval na 16. „*Jedenáct lidí bylo zabito při pátečních pumových útocích a pět lidí zahynulo při nočních přestřelkách. Ze 130 zraněných bylo v nemocničním ošetření ponecháno 18 osob. Jejich stav je vážný*“ (Rudé právo 24. 7. 1972, s. 1). Dále Rudé právo (24. 7. 1972, s. 1) informovalo o skutečnosti, že katolické čtvrti v Belfastu byly obsazeny britskými obrněnými vozy a bylo uvězněno 500 bojovníků za občanská práva. Autor článku konstatoval, že Severní Irsko opouští množství katolických rodin, které se bojí o svou bezpečnost, protože britské jednotky pokračovaly v razii v katolických oblastech. Jak dodává autor: „*Politický systém v Severním Irsku, dosazený a udržovaný násilím, dospěl v poslední době do krize, která by dříve či později vedla k jeho zhroucení*“ (Rudé právo 24. 7. 1972, s. 5). Je možné konstatovat, že článek z 24. července 1972 byl rozhodně fakticky správný, a to i přes odlišné údaje o počtech mrtvých a raněných. Vzhledem ke skutečnosti, že se tyto údaje liší i v odborné literatuře, uvádění zavádějících informací rozhodně nebylo autorovým záměrem. Na druhou stranu konstatování o politickém systému, který je v Irsku dosazený a udržovaný násilím, je již do značné míry zavádějící tvrzení, které je šablonovité a rozhodně nezohledňuje složitost a kontext celé situace v Severním Irsku.

Mezi informacemi o severním Irsku v Rudém právu v roce 1972 stojí za zmínku rozhovor se zástupcem generálního tajemníka ÚV KS Irska J. Stewartem (Rudé právo 12. 10. 1972, s. 6). James Stewart mimo jiné uvedl: „*Často jsme slyšeli a četli o tom, že Britové mají zájem o Severní Irsko jen proto, že chtějí zabránit jeho obyvatelům, aby se navzájem nevyvraždili. Proto prý jsou zde britská vojska. Nic nemůže být dále od pravdy. Podíváme-li se, jen povrchně, na vztah mezi Británií a Irskem, vidíme, že Irská republika je třetím největším trhem pro britské výrobce.*“ Přestože ve druhé polovině roku 1972 nedocházelo k eskalacím v Severním Irsku, je zde patrná snaha Rudého práva jednak čas od času připomenout severoirský konflikt, ale také i správný pohled na tuto problematiku. Není bez zajímavosti, že otázka náboženství není v rozhovoru s Jamesem Stewartem vůbec zmíněna, ale je zde akcentováno, že za problematikou Severního Irska stojí britský imperialismus. Jak dodává Stewart (Rudé právo 12. 10. 1972, s. 6), „*V Irsku jde tedy nejen o zájmy britského imperialismu, jde tu i o zájmy světového imperialismu. To se projevuje ve snaze připoutat Irsko jako celek do sféry EHS a jeho prostřednictvím i do sféry NATO. Jak známo irská republika členem Severoatlantického paktu není.*“

3.4. Sunningdaleská dohoda

V roce 1973 souhlasila vláda Velké Británie s referendem o statusu Severního Irsku, ke kterému nakonec došlo 8. března 1973. Tímto referendem došlo k ustavení tzv. severoirského shromáždění, do kterého byly následně v červnu uskutečněny volby. V prosinci 1973 došlo k tzv. Sunningdaleské dohodě, tedy dohodě mezi severoirským shromážděním a Velkou Británií, na jejímž základě mělo dojít k určité stabilizaci severoirsko-britských vztahů. Sunningdaleská dohoda ovšem nepřinesla uspokojení ani jedné ze stran.

O situaci v Irsku informovalo Rudé právo 11. prosince 1973 (Rudé právo 11. 12. 1973, s. 7) v článku s názvem „*Dohoda o vytvoření celoírské rady*“. Článek informuje o skutečnosti, že na základě dohody zástupců Velké Británie, Irské republiky a Severního Irsku byla vytvořena celoírská rada. Rada se skládá z 30 zástupců Irské republiky a 30 zástupců ulsterského provinčního shromáždění. Tyto informace jsou v souladu s oficiální verzí událostí (Bell 1993, s. 390 an.). Dle uvedené zprávy zároveň vláda irské republiky prohlásila, že bude respektovat přináležitost Severního Irsku k Velké Británii, pokud se většina severoirských obyvatel nevysloví proti tomuto uspořádání. Tato informace je v souladu s oficiálním zněním tzv. Sunningdaleské dohody (čl. 5 *The Sunningdale Agreement, December 1973*) „*Dohoda dále stanoví,*“ uvedlo Rudé právo 11. prosince 1973, „*že bude vytvořena společná komise, která připraví vytvoření celoírského soudního dvora a harmonizaci zákonodárství v Irské republice a Severním Irsku. Pod záštitou irské rady má dojít ke spolupráci policí z obou částí ostrova.*“ Toto ovšem není zcela v souladu se skutečnostmi, které byly v rámci Sunningdaleské dohody sjednány.

Podle čl. 10 Sunningdaleské dohody (*The Sunningdale Agreement, December 1973*) se strany dohodly, že trestnost osob bude dána v obou částech Irsku, a to bez ohledu na skutečnost, ve které části své zločiny spáchaly nebo ve které části se zrovna nacházejí. Nicméně byla diskutována i problematika společného právního prostoru, za jehož účelem měla být zřízena komise, která měla posoudit problematiku trestnosti výše uvedených osob.

Již 13. prosince 1973 přineslo Rudé právo zprávu o událostech v Severním Irsku s názvem „*Celoírské zájmy*“ (Rudé právo 13. 12. 1973, s. 7). Informovalo o skutečnosti, že názory na vytvoření celoírské rady jsou smíšené, a dokonce někteří, především severoirské obyvatelstvo nebo ulsterská krajní pravice, tuto instituci úplně odmítají. Podle Rudého práva je nakonec Velká Británie v celoírské radě zastoupena irskými unionisty a dalšími

představiteli Severního Irsku. Rudé právo navíc přináší i důvody, proč Velká Británie postupuje v Severním Irsku spíše zdrženlivě. Těmito důvody byly podle Rudého práva hospodářské zájmy, protože Irsko s Británií vytvořilo politicko-hospodářské seskupení – společný trh. „*Tyto nové zájmy britského kapitálu,*“ jak uvedl autor článku, „*spolu s úvahami vojensko-strategickými vedly nakonec k rozkolu mezi britskou vládou a tradičními vládnoucími vrstvami v Severním Irsku. Ty se skládaly do značné míry z krajně reakční pozemkové aristokracie a části buržoazie se zájmy omezenými do hranic Ulsteru a na zachování svého výsadního postavení.*“ (Rudé právo 13. 12. 1973, s. 7)

Zcela bez zajímavosti není ani skutečnost, že v následujících dnech Rudé právo o severoirské situaci zprávy nepodávalo, nicméně s další informací přišlo 18. prosince 1973, kdy se k celému problému vyjádřila KS Velké Británie, která podotkla, že vytvoření irské rady neřeší ulsterský problém a je to pouze pokus rozšířit britskou vládu na celé Irsko. Dále Rudé právo cituje z prohlášení KS Velké Británie: „*Je třeba neprodleně osvobodit všechny internované osoby, zrušit represivní zákony a stáhnout všechny anglické vojáky ze Severního Irsku.*“ (Rudé právo 18. 12. 1973, s. 7)

3.5. Bombový útok IRA na Grand Brighton Hotel

Během 70. let 20. století pokračovaly ojedinělé útoky především skupinou tzv. ulsterských dobrovolníků, kteří byli následně britskou vládou postaveni mimo zákon. Ve druhé polovině 70. let 20. století došlo také k aktivizaci IRA, která se postupně sblížovala s Dělnickou stranou Irsku. Na konci 70. let podlehl protibritským útokům i člen královské rodiny Lord Mountbatten. Následně IRA vystoupila proti vládnoucí vrstvě, když umístila velkou nálož do hotelu Grand Brighton v době, kdy se zde konala konference Konzervativní strany a přítomná byla i Margaret Thatcherová, v té době premiérka Velké Británie. Bombový útok IRA na Grand Brighton Hotel se odehrál 12. října 1984 a tento útok nepřežilo 5 lidí a dalších 40 bylo zraněno.

O události informovalo Rudé právo v článku *Slova a činy* 13. října 1984. Článek v úvodu konstatuje, že proběhla konference Konzervativní strany v Brightonu, ke které došlo v době, „*kdy se po oznámení dalšího velkého skoku v počtu nezaměstnaných v oficiálních statistikách na více než tři a čtvrt miliónu osob zvedla zatím největší vlna kritiky vlády ze všech složek společnosti*“ (Rudé právo 13. 10. 1984, s. 7). Pozornost v článku je tedy spíše věnována sociálním problémům Velké Británie, skutečnosti, že

pokračuje stávka horníků proti zavírání dolů a dochází ke stávkám za právo na práci. Dále autor konstatoval, že „závěr konference sice zcela přehlušil pumový útok Irské republikánské armády (IRA) v hotelu, kdy byla ubytována britská vláda, až ale pomine vlna rozhořčení a podivu nad tím, jak bylo možné proniknout sítí přísných bezpečnostních opatření, zůstanou stejné problémy“ (Rudé právo 13. 10. 1984, s. 7). Nedá se tedy konstatovat, že by autor článku přinesl nějaké konkrétní informace, případně informace, které by byly nepravdivé. Přestože se v 70. letech 20. století v Rudém právu již zcela vytratily zmínky o náboženských problémech, které byly v Irsku v té době stále aktuální, v článku „Slova a činy“ se autor určitým způsobem k náboženské problematice vrací, ovšem spíše, protože představitel anglikánské církve, arcibiskup Ramsey, prohlásil zcela v duchu socialistické ideologie, že nezaměstnanost, násilí a rychlý posun ke společnosti založené na utrpení milionů a nepřetržité konfrontaci jsou nebezpečně se šířící rakovinou v dnešní Británii. Přestože tento útok nebyl v Rudém právu příliš komentovaný a v následujících dnech se o něm objevily spíše sporadické poznámky (Rudé právo 15. 10. 1984, s. 5), než skutečně plnohodnotné zprávy, je možné konstatovat, že Rudé právo i v tomto případě akcentovalo spíše sociální problémy na celé aféře než problematiku Severního Irsku, která byla daleko komplikovanější.

3.6. Výsledky Analýzy

Z výše uvedené analýzy je patrné, že události v Severním Irsku nezůstávaly stranou pozornosti československých médií, reprezentovaných v této práci nejvydávanějším československým deníkem Rudým právem. Rudé právo zveřejnilo nejdůležitější události, které se během konfliktu v Severním Irsku odehrály. Stranou pozornosti tak nezůstaly nepokoje v roce 1969, tzv. Krvavá neděle 30. ledna 1972, Sunningdalecká dohoda v prosinci 1973 nebo bombové útoky v Grand Hotelu v Brightonu v říjnu 1984.

Události z léta 1969, tedy především nepokoje v Londonderry, byly Rudým právem zpracovány relativně podrobně. V několika člancích byla popsána situace v Severním Irsku a fakticky správně byly vylíčeny události, ke kterým došlo 13. srpna 1969. V souladu s oficiální verzí událostí bylo popsáno, jak se následně konflikt rozšířil do dalších severoirských měst. I události v Dublinu, jako bylo např. stržení vlajky na britském velvyslanectví, byly popsány fakticky obdobně, jako je líčí současná odborná literatura.

Socialističtí novináři se v létě 1969 nevyhýbali ani poznámkám o protestantech

a katolicích, stejně jako nezastírali skutečnost, že náboženství hraje v konfliktu svoji důležitou roli. Tento názor se následně z článků v Rudém právu vytrácí a je zdůrazňovaná pouze role sociální, případně etnická, což je ovšem pohled nesprávný, jak uvádí např. McGrattan (2010, s. 181 an.).

Podobně i události z října 1969, kdy došlo k útokům v Belfastu, byly vyličený relativně přesně. Od odborné literatury se českoslovenští novináři píšící pro Rudé právo odchýlili např. v počtu mrtvých či zraněných, ale vzhledem ke skutečnosti, že i jednotliví autoři odborných pojednání o severoirském konfliktu se v těchto číslech občas liší, není pravděpodobné, že by tato faktická nepřesnost byla cílená. Spíše se jedná o využívání jiných zdrojů, které se v počtu mrtvých lišily.

Koncem roku 1969, kdy byly v Rudém právu zmíněny problémy v Severním Irsku, je patrná změna v pohledu na tento konflikt. Etnické i náboženské problémy, které byly v létě či na podzim 1969 popsány celkem přesně, jsou upozaděny a do popředí se dostává sociální otázka, tedy je zde hovořeno o britském imperialismu, který se vyvinul v teror (Rudé právo 1. 2. 1972), proti kterému postupuje Sdružení pro občanská práva tak, aby odstranilo unionistickou vládu Briana Faulknera, který se „*snaží zachovat politickou, ekonomickou a sociální nespravedlnost v provincii*“ (Rudé právo 1. 2. 1972).

K určitému zkreslení událostí ze strany Rudého práva došlo při popisu tzv. Krvavé neděle, kdy Rudé právo uveřejnilo do značné míry nepravdivé informace tak, aby vyvolalo dojem, že demonstrace v Bogside se vyvíjela pokojně, ale britští vojáci začali bez sebemenší záminky střílet do demonstrantů. Je ovšem patrné, jak vyplývá i z druhé kapitoly, že události tzv. Krvavé neděle jsou velmi obtížné na interpretaci, protože autoři odborných publikací se ve výkladu tohoto incidentu také rozcházejí. Velmi tendenčně jsou popsány události následující po tzv. Krvavé neděli, kdy se autoři článků v Rudém právu snažili vzbudit dojem, že je Severní Irsko na pokraji proletářské revoluce.

Určité nepřesnosti jsou následně ve zprávách, které Rudé právo přineslo o tzv. Sunningdalecké dohodě, která byla uzavřena v prosinci 1973. Zde jsou již patrné faktické nepřesnosti, jako je např. interpretace některých ustanovení této dohody. Poslední analyzovanou událostí pak byl útok IRA v roce 1984. O tomto incidentu se Rudé právo zmiňuje pouze okrajově, a jak je patrné ze srovnání s odbornou literaturou, jeho informace se od současného výkladu události neliší, což je ovšem způsobeno především skutečností, že články jsou celkem stručné, přestože se objevují ve více číslech jednoho ročníku.

Celkově se tedy dá shrnout, že hypotéza spíše nebyla potvrzena, jelikož většina událostí souvisejících s konfliktem v Severním Irsku byla v Rudém právu interpretována v souladu s pohledem současné odborné literatury. Je ovšem pravda, že k občasným nepřesnostem nebo omylům docházelo, ale rozhodně se jednalo spíše o výjimky (především v souvislosti s tzv. Sunningdalekou dohodou z prosince 1973). Zatímco faktografická stránka popisu uvedených událostí je v Rudém právu na dobré úrovni, je zde, především od podzimu a zimy roku 1969, patrný odklon od určitého nestranného pojetí k výchovnému pohledu, tedy události jsou vykládány tak, aby je čtenář „správně“ pochopil. Po roce 1969 byly tedy upozaděny náboženské rozdíly a do centra pozornosti se dostalo téma sociální problematiky, které bylo pro socialistické médium klíčové.

Závěr

Konflikt v Severním Irsku byl nejvýznamnějším konfliktem, který se v západní Evropě od konce druhé světové války odehrál. Budil tak pozornost nejen v západních zemích, ale i v zemích pod vlivem Sovětského svazu. Zprávy o severoirských nepokojích a souvisejících událostech, ke kterým docházelo v Severním Irsku od 60. let 20. století, se tedy dostávaly i do Československa. Hlavním československým médiem své doby bylo Rudé právo, které se z plátku Komunistické strany Československa, kterým bylo ve 20. letech 20. století, stalo po roce 1948 nejvydávanějším deníkem v Československu. Informace, které poskytovalo, tak zasáhly velké množství čtenářů, a proto, stejně jako ostatní média, plnilo tzv. výchovnou funkci. Tato funkce se projevila i v popisu jednotlivých událostí, ke kterým došlo v rámci konfliktu v Severním Irsku.

V roce 1968 v souvislosti s událostmi tzv. pražského jara došlo na určitý čas k odstranění cenzury a celkovému uvolnění poměrů ve společnosti. Toto uvolnění je patrné i z popisu a následné interpretace událostí v Severním Irsku, kde v létě 1969 došlo k nepokojům v Londonderry, které byly zpacifikovány britskými vojenskými jednotkami. Tyto události, podobně jako nepokoje, ke kterým došlo na podzim 1969 v Belfastu, jsou na stránkách Rudého práva zpracovány velmi faktograficky přesně, dokonce je možné jejich popis označit do určité míry za nestranný, protože se autor nevyhýbal popisu náboženské problematiky, která v té době v Severním Irsku hrála významnou roli.

Koncem roku 1969, kdy se již naplno projevil důsledek znovuzavedení cenzury a personální změny v redakcích, byl ovšem tento nestranný a faktograficky přesný popis

severoírských událostí nahrazen sice z většiny faktograficky správným, ale zavádějícím pohledem, a to jak na britskou politiku, tak na události v Severním Irsku. Tento postoj je patrný nejen v popisu

tzv. Krvavé neděle (1972), kdy byla nejen britská vláda označena za teror, ale dokonce i demonstrace, které následovaly po tzv. Krvavé neděli, byly Rudým právem označovány jako sociální bouře, ke kterým docházelo především mezi pracujícími. Rudé právo se tak snažilo tímto tvrzením ve čtenářích vzbudit dojem, že se v Severním Irsku schyluje k proletářské revoluci.

Nejméně faktograficky přesně je v Rudém právu popsána tzv. Sunningdaleská dohoda (1973), v jejíž interpretaci je možné najít několik chyb. Na druhou stranu tyto chyby nejsou nijak zásadní, a proto se nedá přijmout hypotéza, že by Rudé právo informovalo o vybraných událostech severoírského konfliktu fakticky nepravdivě.

Avšak je třeba konstatovat, že se Rudé právo snažilo události, které se odehrály po roce 1969, interpretovat v souladu se svou výchovnou funkcí tak, že zdůrazňovalo především sociální otázku, zatímco náboženskou nebo etnickou otázku ponechávalo zcela stranou.

Summary

The conflict in Northern Ireland was the most significant conflict to take place in Western Europe since the end of the Second World War. It has attracted attention not only in Western countries but also in countries under the influence of the Soviet Union. News of the Northern Ireland Troubles and related events that took place in Northern Ireland from the 1960s onwards, therefore, reached Czechoslovakia. The main Czechoslovak media of that time was Rudé právo, which went from being the sheet of the Communist Party of Czechoslovakia in the 1920s to becoming the most widely published daily newspaper in Czechoslovakia after 1948. The information it provided reached many readers, and therefore, like other media, it fulfilled an educational function. This function was also reflected in the coverage of the events in the Northern Ireland conflict.

In the context of the so-called Prague Spring in 1968, censorship was removed for some time, and there was a general relaxation in society. This relaxation is also evident in the description and subsequent interpretation of events in Northern Ireland. In the summer of 1969 was a riot in Londonderry that was pacified by British military forces. Even their description can be considered relatively unbiased since the author did not shy away from

depicting the religious issues that played a significant role in Northern Ireland.

However, by the end of 1969, when the effects of the reintroduction of censorship and changes in editorial staff were already fully apparent, this impartial and factually accurate description of Northern Irish events had been replaced by an admittedly factually correct but misleading view of both British politics and events in Northern Ireland. This attitude is evident not only in the description of so-called Bloody Sunday (1972), where not only the British government was labelled a terror, but *Rudé právo* labelled even the demonstrations that followed Bloody Sunday as social riots that occurred mainly amongst the working class. Hence *Rudé právo* sought to give readers the impression by this statement that a proletarian revolution was emerging in Northern Ireland.

The least factually accurate description in *Rudé právo* is the so-called Sunningdale Agreement (1973), in the interpretation of which several errors can be found. On the other hand, these errors are not fundamental, and therefore the hypothesis that the *Rudé právo* was factually incorrect in its reporting of the events of the Northern Ireland conflict cannot be accepted. However, it should be noted that *Rudé právo* tried to interpret the events that took place after in 1969 in accordance with its educational function by emphasising the social question above all, while leaving the religious or ethnic question completely aside.

Použitá literatura

BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. 439 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

BELL, Bowyer J., *The Irish Troubles: A Generation of Violence 1967–1992*. St Martins Pr. 1993. ISBN 978-0312088279.

DURNEY, James, *The Volunteer: Uniform, Weapons and History of the Irish Republican Army 1913–1997*, Kildare: Gaul House 2004.

FRANK, Jan, *Konflikt v Severním Irsku*, Praha: Triton 2006. ISBN 80-7254-735-6.

HOŘENÍ, Zdeněk, *Naše Rudé právo*, Praha: Rudé právo, 1980.

KAPLAN, Karel, *Národní fronta 1948–1960*, Praha: Academia, 2012. 912 s. ISBN 978-80-200-2074-1.

KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8.

McGLINCHES, Marisa, *Unfinished business. The politics of „dissident“ Irish republicanism*. Manchester: Manchester University Press 2019. ISBN: 978-0-7190-9698-3.

McGRATTAN, Cillian, *Explaining Northern Ireland? The limitations of the Ethnic Conflict Model*. In: *National Identities* Vol. 12, No. 2, June 2010, 181 – 197. Dostupné z WWW: https://www.researchgate.net/publication/233477623_Explaining_Northern_Ireland_The_Limitations_of_the_Ethnic_Conflict_Model.

MOODY, T. W., *Dějiny Irska*, Praha: NLN: Nakladatelství Lidové noviny 1996. ISBN 80-7106-151-4.

NEUMANN, Peter, R., *Britain's Long War: British Strategy in the Northern Ireland Conflict, 1969–1998*,

Rudé právo. Dostupné z WWW: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=RudePravo>.

RŮŽIČKA, Daniel, *Cenzura: Úřad pro tisk a informace*. TOTALITA [online]. Dostupné z WWW: http://www.totalita.cz/vysvetlivky/cenzura_04.php.

SCHELLE, Karel, *Dějiny českého ústavního práva*, Ostrava: KeyPublishing, 2010. ISBN 978-80-904522-4-4.

SKŘIVAN, Aleš, *Lexikon světových dějin 1492–1914*, Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan ml., 2002, ISBN 80-86493-06-7.

The Sunningdale Agreement (December 1973): Tripartit iagreement on the Council of Ireland – the communique issued following the Sunningdale Conference. Dostupné z WWW: <https://cain.ulster.ac.uk/events/sunningdale/agreement.htm>.

WHITING, Matthew. *Sinn Féin and the IRA: From Revolution to Moderation*. 2018. ISBN 9781474420549.

Zákon č. 81/1966 Sb. Zákony pro lidi [online]. Dostupné z WWW:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1966-81/zneni-0>

Zákon č. 127/1968 Sb. Zákony pro lidi [online]. Dostupné z WWW:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1968-127>.

Seznam zkratek

ČTK	Československá tisková kancelář
IRA	Irská republikánská armáda
KS Severního Irska	Komunistická strana Severního Irska
KS Velké Británie	Komunistická strana Velké Británie
KSČ	Komunistická strana Československa
ÚV KSČ	Ústřední výbor Komunistické strany Československa